

Sezona 2015/2016

Petak, 18. mart 2016. godine
Zadužbina Ilije M. Kolarca u 20 časova

Ciklus: **Za početnike**

Koncert posvećen uspomeni na Zorana Đinđića

Dirigent: **Džejn Glover**
Solista: **Danijel Miler-Šot**, violončelo

Program:

R. Von Vilijams: *Fantazija na temu Tomasa Talisa* za dvostruki gudački orkestar

Trajanje: oko 17 min.

E. Elgar: Koncert za violončelo i orkestar op. 85 u e-molu

Adagio-Moderato
Lento-Allegro molto
Adagio
Allegro

Trajanje oko 30 min.

***

M. Tipit: *Fantazija na Korelijevu temu*

Trajanje: oko 19 min.

J. Hajdn: Simfonija br. 102 u Be-duru, Hob. I/102

Largo-Vivace
Adagio in F major
Menuetto. Allegro
Finale. Presto

Trajanje: oko 23 min.

Koncertmajstor: Miroslav Pavlović

Fantazija na temu Tomasa Talisa britanskog kompozitora Ralfa Von Vilijamsa (1872-1958), nastala je 1910. godine. Premijerno je, sa velikim uspehom, izvedena iste godine u Gločesterskoj katedrali u okviru festivala *Tri hora*, pod dirigentskom palicom autora. Kompozitor je potom delo revidirao dva puta, i to 1913. i 1919. godine. *Fantazija* je dobila ime po originalnom autoru melodije, Tomasu Talisu, istaknutom engleskom kompozitoru koji je živeo u 16. veku, i koji se u antologijama engleske crkvene muzike smatra jednim od najboljih kompozitora rane engleske muzike.

Von Vilijamsovo delo namenjeno je proširenom gudačkom orkestru, koji je podeljen na tri dela: orkestar 1 predstavlja pun gudački orkestar, orkestar 2 je sastavljen od po jednog pulta iz svake gudačke sekcije, a treći deo je gudački kvartet. Kompozitor je ovakvim rasporedom instrumenata želeo da postigne zvučni efekat orgulja, pri čemu različite orkestarske sekcije korespondiraju različitim orguljskim registrima. S obzirom na činjenicu da je Von Vilijams u mnogim svojim ostvarenjima crpeo inspiraciju upravo iz muzike engleske renesanse, kompozicija je i po svojoj strukturi slična fantaziji elizabetanskog doba. Tema se tokom dela u celini iznosi tri puta, a čitav muzički tok zapravo izrasta iz motiva ili fragmenata koji je sačinjavaju. Sekundarnu melodiju, koja se zasniva na originalnoj, donosi solo viola, a ova tema formiraće i klimaks čitave kompozicije, koji nastupa u poslednjem segmentu dela.

Prvu posleratnu sezonu Londonskog simfonijskog orkestra 1919. godine otvorila je premijera Koncerta za violončelo i orkestar Edvarda Elgara (1857-1934). Uz solistu Feliksa Salmonda i kompozitora za pultom, delo je doživelo osrednji prijem kod publike i kritičara, a ni Salmond nije mnogo uticao na njegovu popularizaciju retko ga izvodeći u Engleskoj. Iako je Elgar veći deo svog života bio tretiran kao provincijalni kompozitor, čija su dela izvođena na lokalnim festivalima, tek su mu *Enigma varijacije* 1899. donele veći uspeh. Usledila su jedno za drugim značajna ostvarenja u različitim žanrovima – *Gerontijev san*, *Morske slike*, marševi *Formalnosti i ceremonije*, *Introdukcija i Allegro* za gudače, Violinski koncert i dve simfonije.

Koncert za violončelo, koji je proslavila britanska čelistkinja Žaklin di Pre, jedno je od njegovih poslednjih značajnih dela, koje je donelo promenu u stilu uslovljenu novim društvenim okolnostima. Meditativna raspoloženja dominiraju prvim od četiri stava, u kojem deonica violončela istovremeno ima dvojaku ulogu – naratora i glavnog protagoniste. On se direktno uliva u skercozni drugi stav, dok se na mestu trećeg stava nalazi nežni *Adagio*. U poslednjem stavu u formi ronda solistička deonica lirske atmosfere sa reminiscencijom teme drugog stava nekoliko puta prekida humorističnu atmosferu.

Britanski kompozitor Majkl Tipit (1905-1988) pripada generaciji autora koji čije karijere su krenule uzlaznim tokom nakon Drugog svetskog rata. Stvarajući u senci daleko poznatijeg Britna, Tipitu je trebalo daleko više vremena da bude prihvaćen od strane publike i kritike. Njegov oratorijum *Dete našeg vremena* nastao na početku rata, kao i opera *Letnji brak*, predstavljali su prava osveženja na britanskoj muzičkoj sceni.

Najpoznatije Tipitovo delo *Fantazija končertante na Korelijevu temu* je nastao kao porudžbina čuvenog festivala u Edinburgu 1953. godine u čast 300. godišnjice rođenja italijanskog kompozitora. Bi-Bi-Si-jevim orkestrom je dirigovao sam Tipit. Ideja integracije barokne orkestarske tradicije u sopstveni muzički izraz rezultirala je končerto-grosom u starom stilu koji kombinuje polifonu tehniku sa jedne strane i, liriku i jednostavnost sa druge, u putovanju od *tame do svetla*. Orkestar je podeljen na tri grupe muzičara u stilu baroka, dok je tematski materijal zasnovan na temama Korelija i Baha.

Nakon 30 godina službovanja na dvoru Esterhazija u Austro-Ugarskoj, smrt velikog ljubitelja muzike princa Nikolasa, konačno je Jozefu Hajdnu (1732-1809) dala priliku da napusti provinciju i otputuje u najbogatiju prestonicu tog vremena – London. Naslednik princa Nikolasa, redukovao je dotadašnji bogati muzički program, i Hajdna poslao u penziju, te se kompozitor, svestan ogromne popularnosti svojih dela u Engleskoj, na poziv nemačkog violiniste i impresarija Johana Petera Salomona, obreo u britanskoj prestonici, gde je doživeo priznanje kritike i obožavanje publike. U Engleskoj je boravio u dva navrata, 1791-92. i 1794-95. godine, i to je bio najuspešniji period u njegovom životu. Dvanaest *Londonskih simfonija* (po šest za svaki boravak u Engleskoj), premijerno su izvedene na pretplatničkim koncertima koje su organizovali prvo Salomon, a potom i njegov naslednik, Đovani Batista Vioti.

Od 104 simfonije, koliko ih u svom opusu ima Jozef Hajdn, upravo se dve grupe simfonija, šest *Pariskih* i naročito 12 *Londonskih*, ističu kompozicionom veštinom i predstavljaju vrhunske simfonijske domete čitave

epohe klasicizma. Simfonija br. 102 u Be-duru završena je 1794. godine i izvedena na koncertu koji je ostao upamćen po tome, što je u toku koncerta sa plafona dvorane na publiku pao luster, ali je pravo čudo bilo da nije bilo povređenih, jer se mnogo publike guralo upravo u parteru da bi iz blizine videli velikog maestra.

Prvi stav otvara lagana introdukcija čiji tematski materijal prerasta u glavni motiv. Drugi stav je zapravo izuzetno orkestriran drugi stav klavirskog trija u ef-molu, a jedna od pretpostavki je da je stav simfonije nastao pre nego stav trija, iako se stilski uklapa u okvir poslednjeg stvaralačkog perioda. Na mestu trećeg stava se nalazi tipični menuet u žanru narodnog plesa sa središnjim trijom u kojem dominiraju oboe i fagoti. Finale u formi rondo sa komičnim elementima zaokružuje sonatni ciklus.

Danica Maksimović